

Hajduk

Pochodzenie tańca

Taniec ten nosi ślady wpływów węgierskich. Został jednak tak przyswojony, że cechy folkloru miejscowego i sposób wykonania nadały mu charakter rodzimy.

Hajduk, znany głównie w zachodnio-południowej części Żywiecczyny, we wsiach: Milówka, Nieleśnia, Laliki, Żabnica, jest tańcem tańczonym parami, w którym tancerz góruje nad partnerką. Jest to bowiem taniec popisowy dla mężczyzn. Skoki, uderzenia ręką o uniesioną nogę, głębokie przysiady, pełzanie w przysiadzie, skoki w pozycji poziomej tzw. "ubijany" albo żabka - ozdobne popisowe skoki chłopców. Popisywały się pojedyncze pary, tańcząc oddzielnie lub jednocześnie z innymi parami. Taniec prowadzi przewodnik czyli wodzirej, który podaje hasło do zmiany kroku tanecznego lub figury. Taniec kończy się figurami zbiorowymi. Przewagę mają jednak figury pojedynczych par, do których wprowadza dziewczyna.

- Taniec dziewczyny wykazuje nieśmiałość, skromność - trzyma się ona prosto. tańczy lekko.
- Tancerz natomiast wykazuje zręczność siłę, odwagę, tańczy agresywnie - czasem w zapamiętaniu. Ręce jego poruszają się swobodnie szerokim, płynnym, harmonijnym gestem.
- Nogi stale mniej lub więcej zgięte w kolanach. Im lepszy tancerz tym luźniej trzyma nogi, a sztywno tułów. Stopy oboje ustawiają równolegle prawą do lewej - utrzymując stopę palcami zwróconą w przód, zarówno przy unoszeniu nogi, w krokach akcentowanych, jak i krokach tanecznych.
- Muzyka w metrum 2/4 ulega często i w różny sposób zmianom tempa. Zwykle po dość wolno przebiegającej przyspiewce, muzyka od razu gra szybko, w czasie tańca stosując się do tancerza. Mówi się że "gracze pod nogi mu grają".

Przebieg tańca

- **Na okrzyk przewodnika "hajduk"** chłopcy i dziewczęta wchodzi grupkami przed muzykę. Chłopcy oddzielnie, dziewczęta oddzielnie. Przewodnik intonuje : "Hajdukujemy jaz ..". Muzyka po chwili podchwytuje melodię, a grupy tańczących wtórują przewodnikowi śpiewając. **W czasie śpiewu dobierają sobie pary:** chłopiec staje przed dziewczyną, podają sobie prawe ręce i krokiem podstawowym hajduka, posuwają się w kole - chłopiec w tył, dziewczyna w przód. Podążają w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara, do ustawienia na linii szerokiego półkola. Gdy znajdą się na jego linii, rozłączają ręce i opierając je na biodrach zwracają się przodem do środka izby. Śpiewają dalsze zwrotki pieśni, przestępując rytmicznie z nogi na nogę, z jednoczesnym lekkim zwrotem barków. Po skończonym śpiewie przewodnik woła "hej" i zaczyna hajdukować. Wszyscy go naśladują. Następnie powiększają odległość między sobą formując koło i ująwszy się za ręce tańczą krokiem krzyżowym z dwukrotnym podskokiem. Po czym chłopcy wewnątrz koła wykonują ubijany, a dziewczęta biegnąc w koło przeskakują przez nogi chłopców. Po ubijanym chłopcy prowadzą swoje partnerki w kąt izby i znów ustawiają się w dwie grupy. Na tym kończy się część hajduka tańczona gromadnie, a rozpoczynają się popisy pojedynczych par.
- **Przewodnik lub któryś z tancerzy, wybiega przed muzykę i podaje inną melodię.** Gdy kończy pierwszą zwrotkę, podbiega do chłopca dziewczyna i zwrócona do niego przodem, posuwa się w tył.

Tancerz podąża po wyznaczonej przez nią linii jednym z kroków popisowych. Po skończonym tańcu partner i partnerka ustawiają się między grupą chłopców, a grupą dziewcząt, środek izby zostawiając dla innych par.

- Popisy pojedynczych par trwają dość długo. **Czasem tancerz zmienia melodię**, czasem tańczy przy tej samej co przewodnik, każdy z nich stara się jednak zatańczyć inaczej. Przeplatają kroki taneczne po dwa i więcej. **Tancerki zaś prowadzą partnerów po różnych liniach: po kole, spirali, zygzakiem lub po prostej.**
- Gdy kończą się popisy, znów **na "hej" przewodnika tańczący ujmują się w parach i ustawiają się po dwu stronach izby w podwójne szeregi.** Tancerz i tancerka stoją naprzeciw siebie w jednym i drugim szeregu. Podstawowym krokiem krzyżowanym dwuszeregi zmieniają miejsca, po czym wracają na poprzednie miejsca. Po powrocie na swoje miejsca pary stosują ujęcie zamknięte i krokiem góralskim wirują w izbie. Posuwają się w kierunku przeciwnym do wskazówek zegara. Są dowolnie rozrzućeni po izbie. Jedne pary krążą szybciej, inne spokojniej. Włączają się w ten finał tańca i te pary, które nie brały udziału w hajduku. To krążenie par trwa w czasie dwa lub trzy razy powtórzonej **12-taktowej melodii.**